

Sygn. akt III KK 42/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 kpk
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 26 kwietnia 2013 r.,
sprawy **E. D.**
skazanej z art. 148 § 1 kk i innych
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 października 2012 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu
Okręgowego w L.
z dnia 21 maja 2012 r.,

po s t a n o w i ł

- I. oddalić kasację obrońcy skazanej jako oczywiście bezzasadną;**
- II. zwolnić skazaną E. D. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego;**
- III. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adwokat J. C., Kancelaria Adwokacka, kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych), w tym 23 % należnego podatku VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji na rzecz skazanej E. D. - jako ustanowiona z urzędu obrońca skazanej.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 21 maja 2012 r., skazał E. D. na karę 13 lat pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy o Policji (Dz. U. Nr 240, poz. 1602).

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonej. Po jej rozpoznaniu Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 25 października 2012 r. utrzymał w mocy zaskarżony wyrok uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanej, który na podstawie art. 523 k.p.k. zarzucił rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1/ art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów oraz dowolnej i sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego analizy zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności wyjaśnień skazanej. Konsekwencją tych uchybień było bezpodstawne przyjęcie, że skazana działała z bezpośrednim zamiarem zabójstwa pokrzywdzonej, gdy tymczasem z zebranego materiału dowodowego wynika, iż skutek w postaci śmierci S. T. nie był objęty zamiarem skazanej, lecz stanowił wynik nie zachowania przez nią należytej ostrożności przy dokonaniu rozboju;

2/ art. 9 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. oraz art. 201 k.p.k. w zw. z art. 366 § 1 k.p.k. poprzez zaniechanie dopuszczenia z urzędu dowodu z uzupełniającej opinii biegłych sądowych z zakresu medycyny sądowej na okoliczność przyczyn śmierci pokrzywdzonej w sytuacji, gdy opinia ta była niepełna i niejasna;

3/ art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nienależyte odniesienie się do zarzutów apelacji.

4/ w konkluzji autor kasacji wniósł o uchylenie wyroków sądów obydwu instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Apelacyjnej wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna, co skutkowało jej oddaleniem w trybie określonym w art. 535 § 3 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia służy eliminacji prawomocnych orzeczeń sądowych, które ze względu na doniosłość wadliwości, jaką są obarczone, nie

mogą ostać się i funkcjonować w obrocie prawnym. Podnoszone w kasacji zarzuty powinny wskazywać na uchybienia określone w art. 439 k.p.k. lub inne, lecz na tyle istotne i rażące naruszenia prawa, do jakich doszło w postępowaniu odwoławczym, że w konsekwencji mogły one mieć istotny wpływ na treść wyroku Sądu drugiej instancji. Niedopuszczalne jest natomiast podnoszenie w nadzwyczajnym środku zaskarżenia wprost zarzutów pod adresem orzeczenia Sądu I instancji.

W przedmiotowej sprawie skarga zmierzała do kolejnego zakwestionowania prawidłowości dokonanej przez sąd pierwszej instancji – i zaakceptowanej w pełni w wyniku kontroli apelacyjnej przez sąd odwoławczy – oceny materiału dowodowego oraz ustaleń faktycznych. W istocie rzeczy nie zawiera ona żadnych tego rodzaju zarzutów procesowych, które mogłyby wskazywać, iż Sąd odwoławczy przy rozpoznaniu apelacji naruszył treść art. 433 § 2 k.p.k., bądź art. 457 § 3 k.p.k. Zarzuty kasacyjne stanowią powielenie zarzutów apelacyjnych, co przyznano nawet w kasacji. O ile trafnie podnosi obrońca w kasacji, odwołując się do stanowiska judykatury, że powtórzenie w skardze kasacyjnej argumentacji przedstawionej uprzednio w zwykłym środku odwoławczym może być skuteczne wówczas, gdy sąd drugiej instancji nie rozpozna należycie wszystkich zarzutów i nie odniesie się do nich w uzasadnieniu swojego orzeczenia w sposób zgodny z kryteriami określonymi w art. 457 § 2 k.p.k., to trzeba zdecydowanie podkreślić, iż ten wymóg nie został spełniony w przedmiotowej sprawie.

Postępowanie kasacyjne nie może stanowić powtórzenia postępowania apelacyjnego i nie jest swego rodzaju trzecią instancją odwoławczą, mającą służyć kolejnemu weryfikowaniu poprawności zapadłych orzeczeń w sądach pierwszej i drugiej instancji.

W przedmiotowej sprawie kasacja została skonstruowana w taki sposób, iż zarzuty dotyczą w istocie wprost wyroku sądu pierwszej instancji, zaś poprzez ich powiązanie z zarzutem naruszenia przez sąd odwoławczy art. 457 § 3 k.p.k. jej autorka stara się doprowadzić do poddania ocenie przez Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy.

Z istoty samej kasacji wynika, że w tym postępowaniu niedopuszczalne jest dokonywanie przez Sąd Najwyższy ponownej oceny dowodów, czy też poprawności dokonanych ustaleń faktycznych. Sąd kasacyjny może tylko zbadać, czy Sądy obydwu instancji dokonując tych ustaleń nie dopuściły się rażącego naruszenia reguł procedowania, co mogłoby mieć wpływ na ustalenia faktyczne, a w konsekwencji na treść wyroku. Zatem kontroli w trybie kasacji podlegają nie same ustalenia faktyczne, ale sposób ich dokonania.

Ponieważ obrońca zarzucił obrazę przepisów art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k., to należy zauważyć, iż tego rodzaju zarzuty nie mogą samodzielnie stanowić podstawy kasacji z uwagi na to, że formułują jedynie naczelne zasady procesu karnego, mające charakter ogólnych dyrektyw. Przestrzeganie tych zasad gwarantowane jest w przepisach szczególnych i dopiero wskazanie naruszenia konkretnych przepisów szczegółowych może uzasadniać stosowny zarzut kasacyjny.

Analiza kasacji wskazuje, że obrońca upatruje złamania zasady z art. 4 k.p.k. wskutek oparcia ustaleń faktycznych przez sąd pierwszej instancji na dowodach niekorzystnych dla skazanej oraz nieuwzględnienia wyjaśnień E. D. – a w przypadku sądu odwoławczego, wobec bezkrytycznego zaakceptowania stanowiska Sądu Okręgowego.

Należy wyraźnie podkreślić, że odrzucenie przez Sąd pewnych dowodów, przy jednoczesnym uwzględnieniu innych dowodów stanowi uprawnienie Sądu dokonującego ustaleń faktycznych z pełnym uwzględnieniem zasady swobodnej oceny dowodów i nie może być uznane za przejaw złamania zasady obiektywizmu. Podobnie odmówienie wiary zeznaniom określonych świadków, czy też wyjaśnieniom oskarżonego, nie może być utożsamiane z pominięciem okoliczności, których te dowody dotyczą i nie jest wyrazem złamania zasady bezstronności Sądu.

Nie naruszył też Sąd reguły określonej w art. 7 k.p.k. W tym zakresie należy stwierdzić, iż zarzut złamania zasady swobodnej oceny dowodów może być samodzielnie i bezpośrednio stawiany wyrokowi Sądu odwoławczego tylko wtedy, gdy Sąd ten wydał orzeczenie o charakterze reformatoryjnym. A więc, gdy zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji

dokonując oceny dowodów odmiennej od tej, która legła u podstawy faktycznej wyroku tego Sądu. W przeciwnym wypadku, a więc gdy Sąd odwoławczy utrzymuje w mocy orzeczenie Sądu I instancji, zarzut naruszenia art. 7 k.p.k. może być w kasacji podniesiony tylko jako racja ewentualnego stwierdzenia zasadności i uwzględnienia zarzutów podniesionych pod adresem orzeczenia Sądu odwoławczego.

W realiach przedmiotowej sprawy nie można zasadnie przyjąć, aby sądy obu instancji naruszyły dyrektywy z art. 7 k.p.k. Tym bardziej dotyczy to orzeczenia Sądu odwoławczego, który nie dokonywał żadnej zmiany ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji utrzymując w mocy tenże wyrok. Sam fakt, iż przyjęte przez Sądy założenia dowodowe nie odpowiadają subiektywnym oczekiwaniom skazanej nie jest wystarczający do skutecznego podnoszenia zarzutu złamania zasady swobodnej oceny dowodów. Wbrew odmiennemu stanowisku autorki kasacji, Sąd pierwszej instancji dokonał właściwej i zgodnej z naczelnymi zasadami postępowania karnego oceny wszystkich zebranych w sprawie dowodów, wyciągnął z niej trafne wnioski, zaś tę analizę Sąd odwoławczy w pełni zaakceptował jako logiczną, zgodną z zasadą prawidłowego rozumowania oraz wiedzy i doświadczenia życiowego. Do zarzutu naruszenia przez Sąd I instancji w/w zasad Sąd Apelacyjny odniósł się w uzasadnieniu na stronach 4 - 7 podkreślając, że przedstawione w tym zakresie argumenty stanowią jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami Sądu I instancji, przy pomijaniu argumentów tego Sądu.

Podobnie nie doszło do obrazy przepisu art. 410 k.p.k. Należy zdecydowanie podkreślić, że nie stanowi naruszenia tego przepisu dokonanie oceny materiału dowodowego przeprowadzonego lub ujawnionego na rozprawie w sposób odmienny od subiektywnych oczekiwań stron procesowych.

Do takiego naruszenia doszłoby tylko wtedy, gdyby Sąd I instancji wydając wyrok oparł się jedynie na części materiału dowodowego. Jednakże przepisu art. 410 k.p.k. nie można rozumieć w ten sposób, że każdy z przeprowadzonych dowodów ma stanowić podstawę ustaleń faktycznych. Nie można zarzucać, że niektóre dowody nie stanowiły podstawy ustaleń

faktycznych, jeśli sąd je rozważył i odrzucił na płaszczyźnie art. 7 k.p.k. jako niewiarygodne. Także co do zarzutu obrazy przepisu art. 410 k.p.k. Sąd odwoławczy odniósł się w uzasadnieniu na stronie 5.

Wbrew odmiennemu stanowisku wyrażonemu w kasacji, Sąd pierwszej instancji poddał rzetelnej analizie wyjaśnienia oskarżonej D. (k. 7 – 9 uzasadnienia), zeznania świadków, a nadto opinie biegłych. Wskazał też Sąd, którym dowodom i w jakim zakresie dał wiarę i czynił na ich podstawie ustalenia faktyczne, a które odrzucił jako nieprzekonujące – i z jakich powodów tak postąpił.

Chybione jest także kolejne stanowisko autorki kasacji, jakoby bezpodstawnie doszło do ustalenia, iż skazana działała z bezpośrednim zamiarem pozbawienia życia pokrzywdzonej. W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że w kasacji nie przedstawiono w tym zakresie żadnych merytorycznych argumentów, lecz podjęto polemikę z ustaleniami w tej części Sądu I instancji oraz z aprobującym je stanowiskiem Sądu odwoławczego. Należy więc podkreślić, iż Sąd Okręgowy na stronach 10 – 11 uzasadnienia swojego wyroku precyzyjnie wykazał, jakie przesłanki przemawiają za przypisaniem oskarżonej działania w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia pokrzywdzonej S. T.

Ustalenia te zostały w pełni zaakceptowane przez Sąd II instancji (str. 6 – 10). Zarzucił obrońca m.in., iż Sądy obydwu instancji bezzasadnie odmówiły wiary oskarżonej D., że „nie pamięta duszenia pokrzywdzonej chustką”, a wychodząc z jej mieszkania była przekonana, iż pokrzywdzona żyje. W przekonaniu obrońcy te okoliczności świadczą o braku zamiaru zabójstwa po stronie skazanej i winny przemawiać za przypisaniem jej przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 155 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. – taki wniosek wypływa z treści uzasadnienia kasacji oraz z apelacji (str. 2 i 6). Należy zatem stwierdzić, iż trafnie Sąd Okręgowy odrzucił w tym zakresie wyjaśnienia oskarżonej uznając je za „wyraz przyjętej linii obrony zmierzającej do zminimalizowania odpowiedzialności karnej” (str. 8 uzasadnienia).

Ponieważ Sąd ten na stronach 8 – 10 uzasadnienia swego wyroku wykazał rzeczowo argumenty, które przemawiają za przyjęciem po stronie

skazanej działania z zamiarem bezpośrednim zabójstwa pokrzywdzonej, a sprzeciwiają się przypisaniu przestępstwa z art. 155 k.k., należy odesłać do nich, gdyż nie ma potrzeby ponownego ich powtarzania. Wyrażone tam stanowisko Sądu w pełni uwzględnia wszystkie zebrane dowody, w tym wyjaśnienia skazanej oraz opinię biegłych z zakresu medycyny sądowej. Wskazuje również jednoznacznie, że E. D. w pełni kontrolowała swoje zachowanie, zdawała sobie sprawę z nieuchronności skutku w postaci śmierci pokrzywdzonej, zaś opuszczając jej mieszkanie musiała mieć świadomość, że ta nie żyje. Aprobując w całości ustalenia Sądu pierwszej instancji w tym zakresie, Sąd odwoławczy zwrócił dodatkowo uwagę, że o zamiarze sprawcy świadczy analiza całokształtu przedmiotowych i podmiotowych okoliczności zdarzenia, gdyż dopiero wtedy możliwe jest odtworzenie rzeczywistych przeżyć sprawcy i ustalenie, do czego zmierzał. W przypadku oskarżonej D. za przypisaniem jej działania z zamiarem bezpośrednim zabójstwa dodatkowo przemawia także jej zachowanie po czynie, a to zarówno nieudzielenie pomocy pokrzywdzonej, jak i fakt podjęcia czynności uniemożliwiających ewentualne udzielenie jej pomocy przez osoby trzecie. Stanowisko Sądu Apelacyjnego wyrażone w uzasadnieniu na stronach 7 – 10, w zakresie związanym z przyjętym przez Sąd I instancji zamiarem E. D., Sąd Najwyższy aprobuje w pełni.

Jako oczywiście bezzasadny jawi się także zarzut rażącego naruszenia art. 9 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. w zw. z art. 201 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k. Już w apelacji zarzucono Sądowi Okręgowemu obrazę w/w przepisów (choć wprost wskazano jedynie art. 9 § 1 k.p.k.) poprzez zaniechanie dopuszczenia z urzędu dowodu z uzupełniającej opinii biegłych z zakresu medycyny sądowej na okoliczność przyczyn śmierci pokrzywdzonej w sytuacji, gdy w ocenie obrońcy opinia ta była niepełna i niejasna (str. 1 i 5 apelacji). W pierwszej kolejności należy podnieść, że w toku postępowania przed Sądem I instancji żadna ze stron procesowych nie złożyła tego rodzaju wniosku dowodowego, zaś obrońca oczekiwał działania z urzędu Sądu w tym zakresie. Skoro zatem strony procesowe, w tym oskarżona oraz jej obrońca, nie

widziały potrzeby przeprowadzenia takiego dowodu, również Sąd nie był zobowiązany do uzupełnienia materiału dowodowego z urzędu w tej części. Tym bardziej, że w jego ocenie opinia była pełna, jasna i wiarygodna, skoro była jednym z dowodów będących podstawą ustaleń faktycznych. Należy przypomnieć, iż zgodnie z treścią art. 167 § 2 k.p.k. dowód ma zmierzać do wykrycia lub oceny właściwego dowodu i nie jest przeprowadzany niejako „na wszelki wypadek”, dla sprawdzenia, czy za jego pomocą da się wysnuć kolejną wersję zdarzenia. Zgodnie z art. 201 k.p.k. podstawą uzupełnienia opinii może być stwierdzenie jej niepełności, niejasności lub wewnętrznej sprzeczności. Ponieważ żadna z tych sytuacji nie wystąpiła w przedmiotowej sprawie, Sąd I instancji nie miał potrzeby takiego uzupełniania ekspertyzy z zakresu medycyny sądowej dotyczącej rodzaju obrażeń ciała pokrzywdzonej, mechanizmu ich powstania oraz przyczyn śmierci S. T. Sąd Apelacyjny odniósł się obszernie do zarzutu podniesionego w tym zakresie w apelacji podkreślając trafnie, iż obrońca oczekuje od biegłych uzyskania stanowiska, czy skutek w postaci śmierci pokrzywdzonej „nie mógł być wynikiem nieumyślnego działania oskarżonej, do czego pozostaje uprawniony wyłącznie orzekający w sprawie sąd”. Argumenty Sądu odwoławczego w omawianym zakresie, przedstawione w uzasadnieniu na stronach 5 – 6 należy w pełni zaakceptować.

Niezasadny jest zarzut naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nienależyte odniesienie się do zarzutów apelacji. Sąd Apelacyjny rozważył wszystkie zarzuty i wnioski podniesione w apelacji obrońcy oskarżonej D. i wystarczająco umotywowował swój stosunek do nich, wskazując w sposób jednoznaczny na ich oczywistą bezzasadność. Uzasadnienie wyroku Sądu odwoławczego w pełni odpowiada wymogom określonym w art. 457 § 3 k.p.k. Wbrew sugestiom obrońcy nie można utożsamiać faktu nie podzielenia zasadności podniesionego w apelacji zarzutu z brakiem ustosunkowania się do niego, czy też z nienależytym odniesieniem się.

Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności Sąd Najwyższy oddalił kasację obrońcy skazanej w trybie art. 535 § 3 k.p.k. jako

oczywiście bezzasadną. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., zwalniając od nich skazaną D.